

LUNDS
UNIVERSITET

BESLUT

Diarienummer V 2025/784

Datum 2025-06-19

Rektor

Yttrande över Ett likvärdigt betygssystem

Ert diarienummer: U2025/00401

Lunds universitet har fått möjlighet att yttra sig över rubricerad remiss.

Lunds universitet ställer sig positiv till remissen Ett likvärdigt betygssystem. Utvecklingen av det befintliga betygssystemet har fått oavsedda konsekvenser och det är både rimligt och klokt att nu föreslå att betyg och meritvärden ska göras mer rättvisande och likvärdiga. Det starka fokus på bedömning som präglat de senaste åren inom skolektorn har inte gynnat vare sig nyfikenhet och kunskapssökande utan snarare bidragit till ett instrumentellt förhållningssätt till lärande. Bedömning har använts som motivering till lärande på bekostnad av ett utforskande och kunskapssökande förhållningssätt även om detta inte varit intentionen i rådande betygssystem.

Det är lovvärt att remissen vill åtgärda den osäkerhet och stress som bedömningsfokuset bidragit till både hos elevgrupper och lärare. Bedömningsstressen är reell och allvarlig. Remissens förslag om mer likvärdiga betyg är både positiv och efterfrågad.

Särskilt positivt är att

- förslagen går mot ett holistiskt angreppssätt snarare än fragmentering och analytisk sönderdelning
- strukturen för betygen är genomtänkt och ska kalibreras för ökad nationell likvärdighet

- alternativa förslag ses i internationell belysning vilket bidrar till bakgrund och motivering till de förslag som föreslås
- förslaget är genomarbetat vad gäller avvägning mellan lärarsatta betyg, elevers individuella provprestation och kalibrering för nationell likvärdighet
- lärarens professionella omdöme betonas samtidigt som man erbjuder en nationell standard som stöd

Vissa implementeringssvårigheter kan dock förväntas då det rör sig om en kulturförändring där remissen tydligt markerar vikten av ett annat sätt att förhålla sig till betyg och bedömning (från bedömningsfokus till kunskapsfokus). Svensk skola behöver främja kunskap snarare än gynna ett instrumentellt betygsberoende. Vid implementering är det viktigt att bibehålla en bredd i kunskapsbedömningen och undvika sk ”baklängespedagogik” där undervisningsinnehållet reduceras till det enkelt mätbara.

Förslaget att avskaffa meritpoängen kommer att leda till ett enklare och mer överskådligt tillträdessystem men en oundviklig konsekvens är att färre elever kommer att välja att läsa moderna språk när de inte längre genererar meritpoäng. Detta får också konsekvenser för moderna språk inom högskolesektorn. Betänkandet lyfter dock att incitamenten kommer att öka vad gäller att fördjupa sig i ämnen med nationella slutprov, främst inom engelska och matematik då mer avancerade kurser ger eleverna fördelar vid slutproven. För moderna språk framhåller utredningen att om regeringen anser att det är viktigt att unga människor lär sig moderna språk, behövs andra åtgärder än meritpoängssystemet. Hur det ska genomföras, t.ex. genom obligatorium eller stimulansåtgärder, behöver utredas vidare. Förhoppningsvis kan detta ske skyndsamt.

Den del av remissen som rör tillträde till högskoleutbildning tillstyrks i stort av Lunds universitet, men med några påpekande.

Betyg har en god prognosförmåga för vidare studiers framgång och används i stor utsträckning som urvalsgrund till högskolutbildning på grundnivå. Det är därför av stor vikt att betygen är likvärdiga för en rättssäker antagning. Det meritvärde som kommer ut efter meritvärdeskalibreringen blir mer likvärdig och antagning till efterföljande högre utbildning blir mer rättssäker. Kostnaderna av anpassningarna av antagning är motiverad av samhällsnyttan av likvärdiga betyg.

I Sverige har vi en samordnad antagningsprocess, där tidpunkt för ansöknings- och beslutsdatum är gemensamt framtagna och beslutade av lärosäten, genom SUHF, i dialog med UHR. Utredningen har kommit fram till att *"Myndigheten (dvs UHR) behöver också analysera om förändringarna föranleder behov av ändrade ansöknings- och beslutsdatum"*. Lunds universitet vill dock påtala att det är av största vikt att besked om antagning till nya studenter inte senareläggs. För många blivande studenter innebär besked om antagning till en utbildning ofta flytt och byte av hemort. Med hänsyn till blivande studenters planering, är det viktigt att meritvärdeskalibreringsmodellen är tidseffektiv och att de nationella slutproven görs så pass tidigt att resultaten från första urvalet till högskoleutbildning som startar nästföljande höst inte behöver senareläggas.

Det kan också tilläggas att UHR och lärosätena redan har lagt och kommer att lägga mycket resurser på ämnesbetygsreformen, och andra reformer före det. All utveckling av antagningssystemet finansieras i huvudsak av lärosätena via avgift och har de senaste åren haft sitt stora fokus på ämnesbetygsreformen. UHR kommer åter vara tvungna att nedprioritera sedan många år efterfrågade systemförbättringar från lärosätena, till förmån för anpassningar för en ny stor betygsreform.

En långsiktig horisont hos politikerna hade varit önskvärt, där ett helhetsgrepp tas, i stället för att låta många reformer avlösa varandra. Ett antagningssystem måste vara likvärdigt, men även transparent. Lunds universitet vill betona risken att förslaget kan innebära en svårighet för den enskilde att förstå vilket meritvärde, och hur det är uträknat, denne kommer att konkurrera med i antagning till högre utbildning. Det föreslagna betygssystemet som sådant kan vara svårt att förstå för den enskilde och varje elev genomgår skolan endast en gång. Det räcker inte endast med initiala informationsinsatser vid en implementering, så som utredningen beskriver. Det kommer att kräva informationsinsatser över tid och tydligt framgå för varje enskild elev hur kalibreringen har gått till och just dennes meritvärde är uträknat. Det kalibrerade meritvärdet och hur det är uträknat bör framgå tydligt för eleven i gymnasieexamen, det vill säga själva beslutshandlingen. Nästa kull elever kommer alltså ställas inför samma komplicerade betygssystem och eventuellt också gå ut skolan utan att riktigt förstå varför ett visst meritvärde erhållits.

Lunds universitet instämmer även med utredningen att det finns anledning att utreda nuvarande platsfördelningen, att upp till två tredjedelar av utbildningsplatserna på en högskoleutbildning kan fördelas baserat på högskoleprov. Dock vill vi åter framhålla att en långsiktig horisont hos politikerna är önskvärt, för att undvika reform på reform.

Angående författningsförslagen – 1.3 förslag till förordning om ändring i Högskoleförordningen

Ändringen i högskoleförordningen som utredningen föreslår är en förutsättning för att kunna implementera utredningens förslag. I 7 kap. 12 - 13 samt 26 §§ framgår att *betyg* ska bytas ut till *meritvärde*, eftersom det enligt utredningens förslag inte enbart är det lärarsatta betyget som eleven ska konkurrera med. Lunds universitet föreslår att det i stället skrivs ut *meritvärde enligt 18 §*, då begreppet meritvärde

används bredare för allt sorts meritvärdering inom alla sorters urvalsgrunder i antagning till högre utbildning, inte bara vid betyg från gymnasieskola eller kommunal vuxenutbildning.

Vidare föreslår utredningen ändringar i bilaga 3 till högskoleförordningen. I stycket om *Platsfördelning på grundval av meritvärden*, betygsgrupp II, föreslår Lunds universitet en omskrivning av föreslagen text för enklare läsbarhet.

Beslut

Beslut att avge detta yttrande har fattats av undertecknad rektor i närvaro av förvaltningschef Susanne Kristensson efter hörande av representant för Lunds universitets studentkårer och efter föredragning av utbildningschef Sinikka Neuhaus, institutionen för utbildningsvetenskap. I handläggningen av ärendet har även koordinator Cecilia Raab och avdelningschef Joakim Hall vid Antagningsenheten deltagit.

Erik Renström

Dokumentet är signerat digitalt, se slutet av dokumentet.

Signature page

This document has been electronically signed
using eduSign.

eduSign